

СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В ЄВРОПІ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>другий (магістерський)</i>
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	032 Історія та археологія 033 Філософія
Освітня програма	Європейські студії
Статус дисципліни	Нормативна
Форма навчання	<i>очна(денна)</i>
Рік підготовки, семестр	<i>1 рік підготовки весняний семестр</i>
Обсяг дисципліни	<i>5 кредитів ЄКТС/ 150 год. (лекції – 18 год.; семінарські заняття – 36 год.; самостійна робота здобувача (СР) – 96 год.)</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Екзамен, МКР</i>
Розклад занять	<i>Розклад занять розміщено за посиланням https://rozklad.kpi.ua</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор: к.і.н., доцент, Чолій Сергій Васильович, scholij@ukr.net Семінарські: доцент, Чолій Сергій Васильович, scholij@ukr.net</i>
Розміщення курсу	Курси розміщені на дистанційній платформі «Сікорський» із застосуванням платформи Moodle https://do.ipk.kpi.ua/course/view.php?id=8040

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

«Соціальні та економічні трансформації в Європі» є навчальною дисципліною, що належить до нормативних освітніх компонентів циклу підготовки магістра зі спеціальності «Європейські студії».

Метою навчальної дисципліни є Дослідження основних соціальних та економічних процесів, що сформували сучасну Європу, з акцентом на їхній вплив на формування сучасних європейських суспільств.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є соціально-економічні процеси на території Європи з часів виникнення тут державності і дотепер.

Відповідність програмних компетентностей та результатів навчання. Навчальна дисципліна, як компонент освітньо професійної програми підготовки магістра **забезпечує:**

Загальні компетентності (soft skills):

ЗК3	Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт
ЗК4	Цінування та повага різноманітності та мультикультурності

Фахові компетенції:

ФК1	Здатність виявляти та досліджувати історичні й археологічні джерела різних видів, аналізувати наукові тексти, узагальнювати інформацію. Здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу й інтерпретації
ФК2	Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі історії та археології. Здатність використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні дослідницьких проблем
ФК6	Здатність розробляти і реалізовувати наукові і прикладні проєкти у сфері історії, археології та\або дотичні до них міждисциплінарні проєкти
ФК7	Здатність здійснювати аналіз, оцінку і прогнозування соціальних, економічних та культурних процесів з застосуванням фахових знань. Здатність здійснювати експертний аналіз в предметній області
ФК9	Здатність професійно проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу європейської та євроатлантичної інтеграції України на підставі принципу україноцентризму. Здатність працювати в міжнародному контексті і реалізовувати спільні проєкти у сфері історії та\або археології з європейськими та євроатлантичними інституціями

Програмні результати навчання:

ПРН1	Аналізувати теоретичні та методологічні проблеми сучасної історичної та філософської науки, критично оцінювати стан проблеми та результати останніх досліджень, застосовувати релевантні методи аналізу та їх інтерпретації
ПРН3	Здійснювати рецензування, коментування, анотації наукових, наукопопулярних, освітніх та публіцистичних текстів, які стосуються питань історії та археології
ПРН9	Планувати і виконувати наукові дослідження у сфері історії та археології, висувати та перевіряти гіпотези, обирати методи дослідження, аналізувати результати, обговорювати висновки
ПРН13	Розширювати актуалізовану джерельну базу за рахунок введення до наукового обігу архівних джерел, опрацювання фондів музеїв, участі в наукових та археологічних експедиціях тощо
ПРН16	Брати участь у наукових дискусіях з філософії та міждисциплінарних проблем, обговоренням філософських питань з експертами з інших галузей знань
ПРН17	Аналізувати, оцінювати і прогнозувати соціальні, політичні, економічні та культурні процеси із застосуванням фахових знань та спеціалізованих навичок розв'язання складних завдань філософії
ПРН18	Використовувати набуті знання в практиці європейської та євроатлантичної інтеграції України, зокрема проводити світоглядний аналіз та етико-ціннісну експертизу інтеграційних процесів
ПРН20	Узагальнювати результати власних наукових досліджень у сферах історії та філософії та презентувати їх у доповідях, публікаціях державною та іноземною мовами із дотриманням принципів академічної доброчесності та професійної етики

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

В структурно-логічній схемі ОНП підготовки фахівця другого (магістерського) рівня вищої освіти навчальна дисципліна «Соціальні та економічні трансформації в Європі» входить до переліку дисциплін циклу професійної підготовки, спрямованих на формування фахових компетентностей фахівця/здобувача.

Пререквізити навчальна дисципліна викладається в 1 семестрі першого року навчання та має міждисциплінарний характер. Вона засновується на інших дисциплінах історико-гуманітарного циклу та формує основу для вивчення інших навчальних дисциплін в структурно-логічній схемі освітньо-наукової програми (надалі – ОНП). Основою вивчення дисципліни є базові знання з всесвітньої історії, історії України та інших гуманітарних, природничих й точних дисциплін,

набутих в межах загальної середньої освіти та першого рівня вищої освіти гуманітарного спрямування, а також дисципліни циклу загальної підготовки.

Постреквізитами дана навчальна дисципліна формує навички / здатність у студентів зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області відповідної ОНП другого (магістерського) рівня вищої освіти та є основою для вивчення ПО 05 Методологія соціально-гуманітарної експертизи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	В сь ог о	у тому числі		
		Л ек ці ї	Се мі на р- сь кі	СРС
Розділ 1. Вступ. Рабовласницьке та феодальне суспільства в Європі				
Тема 1.1 Вступ до соціальної історії	8	2	2	4
Тема 1.2 Ранні європейські суспільні структури	6		2	4
Тема 1.3 Ранній феодализм в Європі	6		2	4
Тема 1.4 Криза феодальних структур	8	2	2	4
Разом за Розділом 1	28	4	8	16
Розділ 2. Модерне суспільство в Європі				
Тема 2.5 Європейський абсолютизм та його стагнація	8	2	2	4
Тема 2.6 Масовий протест та становлення модерного суспільства	6		2	4
Тема 2.7 Революційна Франція	6		2	4
Тема 2.8 Впливи Промислової революції на європейські суспільства	8	2	2	4
Разом за Розділом 2	28	4	8	16
Розділ 3. Соціальна історія 20 століття				
Тема 3.9 Революції та перетворення за результатами Першої світової війни	8	2	2	4
Тема 3.10 Економічні кризи першої половини 20 століття	6		2	4
Тема 3.11 Радянська трансформація Центрально-Східної Європи	6		2	4
Тема 3.12 Суспільно-політичний розвиток Європи після Другої світової війни	4		2	2
Тема 3.13 Зміна поколінь та поява « нової Європи »	8	2	2	4
Разом за Розділом 3	32	4	10	18
Розділ 4. Сучасний трансформативний потенціал Європи				
Тема 4.14 Кінець Холодної війни	10	2	4	4
Тема 4.15 Інформаційна революція та її вплив на суспільство	8	2	2	4
Тема 4.16 Новітні соціальні рухи 21 століття в Європі	8	2	2	4
Разом за Розділом 4	26	6	8	12
МКР	6		2	4
Разом	120	18	36	66
<i>Екзамен</i>	<i>30</i>			<i>30</i>
Всього годин	150	18	36	96

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення навчальної дисципліни та підготовки до лекційних, семінарських занять, модульної контрольної та самостійної роботи використовується: навчальний матеріал що викладається на лекціях, базова та додаткова література, яку здобувач опрацьовує самостійно із застосуванням конспектів лекцій, інтернет-ресурсів та матеріалів дистанційного курсу. За умов дистанційного навчання можна користуватися літературою, яка розміщена у електронному вигляді на університетських та зовнішніх носіях.

4.1 Основна література

- Капранови, Б. Історія Європи. Український погляд / Брати Капранови. — Київ, 2019. — Електронний ресурс (PDF). — Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kapranovy_Braty/Istoriia_Yevropy_Ukrainskyi_pohliad.pdf
- Ідея Європи в суспільному дискурсі сучасної України : монографія / авт. колектив. — Київ, 2020. — Електронний ресурс (PDF). — Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Ideia_Yevropy_v_suspilnomu_dyskursi_suchasnoi_Ukrainy_monohrafiia.pdf
- Новітня історія Центральної та Східної Європи : навчально-методичний посібник. — Львів, 2023. — Електронний ресурс (PDF). — Режим доступу: <https://clio.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/10/Novitnia-istoriia-TSN.-Skh.-YEvropy-pdf.pdf>
- Світова історія та історія Європи : колекція відкритих електронних книг і текстів. — Електронна бібліотека. — Оновлюється (2019–2024). — Режим доступу: <https://fb2-epub.com.ua/xfsearch/zhanr/svitova-istorija/>
- Історія міжнародних відносин : підруч. / І. В. Алексеєнко, А. Х. Маргулов, І. А. Єремєєва, М. В. Несправа. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 228 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Avtorskyi_kolektyv/Istoriia_mizhnarodnykh_vidnosyn.pdf? (Доступ 1.06.2025 р)
- Історія Центрально-Східної Європи : посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / за ред. Л. Зашкільняка ; Львівський національний ун-т ім. І. Франка. — Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2001. https://chtyvo.org.ua/authors/Zashkilniak_Leonid/Istoriia_Tsentralno-Skhidnoi_Yevropy/ (Доступ 1.06.2025 р)
- Новітня історія країн Східної Європи: 40-ві — 90-ті роки ХХ ст. : курс лекцій: навч. посіб. для студ. гуманит. спец. вищ. закл. освіти / В. І. Яровий. — К. : Либідь, 1997. https://chtyvo.org.ua/authors/Yarovyi_Valerii/Istoriia_novitnoho_chasu_krain_Tsentralnoi_ta_Pivdenno-Skhidnoi_Yevropy_1944_1994_rr/ (Доступ 1.06.2025 р)

4.2. Додаткова література

- Відкритість. Суспільство. Влада. Від Нантського едикту до падіння комунізму / Авт.-упоряд. Е. Ле Руа Ладюрі [пер. з франц. Є. Марічева]. — К. : Ніка-Центр, 2008. — 264 с. — (Серія «Ідеї та Історії»; Вип. : 2).
- [Дворнік Ф. Слов'яни в Європейській історії та цивілізації \[Архівовано 10 грудня 2016 у Wayback Machine.\]](#) / Пер. з англ. — К.: Дух і Літера, 2000. — 528 с.
- Демократизація і Європейський союз. Країни Центральної та Східної Європи в першому десятилітті ХХІ ст. / [пер. з англ. О. Кислюка ; ред. В. Вишневий]. — К. : Укр. письменник, 2012.
- [Європейська інтеграція на початку нового тисячоліття: довідник. Ч. 1 \[Архівовано 21 грудня 2016 у Wayback Machine.\]](#) / Уклад. А. М. Круглашов, І. Озимок, Т. С. Астапенко, В. В. Руссу. — Чернівці, 2010. — 212 с.
- [Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу \[Архівовано 20 грудня 2016 у Wayback Machine.\]](#) : монографія / Нац. акад. прав. наук України, НДІ держ. буд-ва та місц. самоврядування ; за ред. І. В. Яковюка. — К. : Ред. журн. «Право України», 2012.

13. Історія Європейської Інтеграції. Від декларації Шумана до розширення на Схід / Роберт Казімір; пер.: Ігор Андрейко, Андрій Максимук. — Перемишль: Парламент Молоді, 2003.
14. Історія західних і південних слов'ян : з давніх часів до XX ст. : навчальний посібник / під ред. В. І. Ярового. – К. : Либідь, 2003.
15. Історія народів Росії (1861 р. — початок XX ст.): Навчальний посібник / Василь Васильович Малий; Наук. ред. С. В. Трубчанінов. — Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2006.
16. Колесник В.Ф., Павленко В. М. Історія міжнародних відносин (1918 – 1939 рр.). – К., 2011.
https://chtyvo.org.ua/authors/Kolesnyk_V/Istoriia_mizhnarodnykh_vidnosyn_1918_1939_rr/
17. Ставнюк В.В. Фемістокл і Афіни: діяльність Фемістокла в контексті еволюції афінського поліса. Київ : Прайм-М, 2004. 248 с. URL : http://shron1.chtyvo.org.ua/Stavniuk_Viktor/Femistokl_i_Afiny_diiialnist_Femistokla_v_konteksti_evoliutsii_afinskooho_polisa.pdf
18. Суспільно-політична історія країн Європи в XX столітті / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, Каф. історії нов. та новіт. часу; [редкол.: О. І. Сич, А. В. Мінаєв]. — Чернівці: ЧНУ, 2011.

Навчальний контент

1. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Під час вивчення навчальної дисципліни (освітнього компоненту) заплановано проведення лекційних та семінарських занять, написання однієї модульної контрольної роботи. На завершення курсу запланований іспит.

Під час навчання й для взаємодії зі здобувачами застосовуються стратегії активного і колективного навчання, які визначаються такими:

1. Технологіями навчання:

- *особистісно-орієнтовані (розвиваючі) технології*, засновані на активних формах і методах навчання («мозковий штурм», ділові ігри, наукова дискусія, експрес-конференція, круглий стіл);
- *інформаційно-комунікаційні технології*, що забезпечують проблемно-дослідницький характер процесу навчання та активізацію самостійної роботи здобувачів (електронні презентації для лекційних занять, використання аудіо-, відео-підтримки навчальних занять). Розробка і застосування на основі комп'ютерних і мультимедійних засобів творчих завдань, доповнення традиційних навчальних занять засобами взаємодії на основі мережевих комунікаційних можливостей (інтернет-семінар). При дистанційному навчанні використовуються такі сервери відеоконференцій, як ZOOM та/або Goggle Meet, освітній вебсервіс Google Classroom на платформі «Сікорський», месенджери для комунікацій зі студентами, університетське програмне забезпечення Інформаційно-телекомунікаційної системи «Електронний кампус».

2. Методами навчання:

2.1. на лекціях застосовується:

- *пояснювально-ілюстративний* метод, який дає здобувачам змогу отримати знання з навчальної або методичної літератури, через екранний посібник (презентацію) в «готовій» формі. Вони сприймають і осмислюють факти, оцінки, висновки й залишаються в рамках репродуктивного (відтворювального) мислення. Цей метод дає змогу передавати здобувачам великий масив інформації.

- *метод проблемного викладення матеріалу*. Під час заняття *викладач порушує* проблему, формулює пізнавальне завдання на основі різних джерел і засобів та показує спосіб вирішення завдання. Здобувачі не тільки сприймають, усвідомлюють і запам'ятовують готову інформацію, але й стежать за логікою доказів, за рухом думки *викладача*.

2.2. на семінарських заняттях застосовується:

- *частково-пошуковий* (евристична бесіда) і *дослідницький* методи, які допомагають в організації активного пошуку вирішення проблеми, порушеної під час навчання і виконання пізнавальних завдань. На семінарі здобувачі самостійно вивчають літературу,

джерела й виконують інші пошукові завдання. Ці методи дають змогу активізувати мислення здобувачів, викликають їхню зацікавленість до пізнання.

- *дискусійний метод* дозволяє стимулювати критичне мислення, спонукає до самостійного мислення через чітке формулювання власних думок, вимагає навичок оброблення інформації, змушує студентів осмислювати навчальний матеріал.
- *ділова гра* як метод передбачає активне творче навчання.
- *частково-пошуковий або евристичний метод* забезпечує організацію активного пошуку рішення поставлених пізнавальних завдань.
- *метод проблемного викладу* базується на постановці проблеми та формулюванні завдання на основі різних джерел і засобів. На занятті розглядається спосіб рішення задачі.
- *дослідницький метод* передбачає самостійну пошукову роботу з літературно-інформаційними джерелами / завданнями та проведення аналізу матеріалу / завдання

Відповідність методів навчання та оцінювання відображені в рейтинговій системі оцінювання, яка передбачає модульну контрольну роботу, ЕКЗАМЕН.

Нижче наведено розподіл аудиторних годин за темами курсу, календарний план їх проведення, контрольні заходи та система оцінювання.

Назви розділів і тем	Лекція		Семинар		Опис занять	СР	Контрольні заходи
	Год.	Тиж.	Год.	Тиж.			
Розділ 1. Вступ. Рабовласницьке та феодальне суспільства в Європі.							
Тема 1.1 Вступ до соціальної історії	2	1	2	1	Лекція 1.1 Вступ до соціальної історії Семинар 1. Ранні європейські суспільні структури. Варвари та цивілізація	4	Робота на семінарі №1
Тема 1.2 Ранні європейські суспільні структури			2	2	Семинар 2. Ранні європейські суспільні структури. Протест	4	Робота на семінарі №2
Тема 1.3 Ранній феодалізм в Європі			2	3	Семинар 3. Становлення ранньофеодальних суспільств	4	Робота на семінарі №3
Тема 1.4 Криза феодальних структур	2	3	2	4	Лекція 1.4 Криза феодальних структур Семинар 4. Форми та вплив міського самоврядування в Середньовічній Європі	4	Робота на семінарі №4
Разом за розділом 1	4		8			16	
Розділ 2. Модерне суспільство в Європі							
Тема 2.5 Європейський абсолютизм та його стагнація	2	5	2	5	Лекція 2.5 Європейський абсолютизм та його стагнація Семинар 5. Становлення буржуазного суспільства. Революція в Нідерландах	4	Робота на семінарі №5
Тема 2.6 Масовий протест та становлення модерного суспільства			2	6	Семинар 6. Політична реакція та становлення державних структур у Франції в умовах Консулату та Імперії	4	Робота на семінарі № 6
Тема 2.7 Ревoluційна			2	7	Семинар 7. Політичні перетворення в європейських	4	Робота на семінарі № 7

Назви розділів і тем	Лекція		Семинар		Опис занять	СР	Контрольні заходи
	Год.	Тиж.	Год.	Тиж.			
Франція					країнах 19 століття. Представницькі монархії та республіки		
Тема 2.8 Впливи Промислової революції на європейські суспільства	2	7	2	8	Лекція 2.8 Впливи Промислової революції на європейські суспільства Семинар 8. Нові ідеологічні та політичні моделі 19 століття	4	Робота на семінарі № 8
Разом за розділом 2	4		8			16	
Розділ 3. Соціальна історія 20 століття							
Тема 3.9 Революції та перетворення за результатами Першої світової війни	2	9	2	9	Лекція 3.9 Революції та перетворення за результатами Першої світової війни Семинар 9. Контр-рухи та соціальний протест в 19 столітті	4	Робота на семінарі № 9
Тема 3.10 Економічні кризи першої половини 20 століття			2	10	Семинар 10. Революції в Російській імперії 1905-1917	4	Робота на семінарі №10
Тема 3.11 Радянська трансформація Центрально-Східної Європи			2	11	Семинар 11. Соціальні, національні рухи та Громадянська війна в колишній Російській імперії 1917-1922	4	Робота на семінарі №11
Тема 3.12 Суспільно-політичний розвиток Європи після Другої світової війни			2	12	Семинар 12. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Комунізм та ліві рухи в Європі	4	Робота на семінарі №12
Тема 3.13 Зміна поколінь та поява «нової Європи»	2	11	2	13	Лекція 3.13 Зміна поколінь та поява «нової Європи» Семинар 13. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Фашизм в Європі	2	Робота на семінарі №13
Разом за розділом 3	4		10			18	
Розділ 4. Сучасний трансформативний потенціал Європи							
Тема 4.14 Кінець Холодної війни	2	13	4	14-15	Лекція 4.14 Кінець Холодної війни Семинар 14. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Німецький нацизм Семинар 15. Антирадянські рухи опору в Східному блоці	4	Робота на семінарі №14-15
Тема 4.15 Інформаційна революція та її вплив на суспільство	2	15	2	16	Лекція 4.15 Інформаційна революція та її вплив на суспільство Семинар 16. Демократизація Європи в 21 столітті	4	Робота на семінарі №16
Тема 4.16 Новітні соціальні рухи 21 століття в Європі	2	*	2	17/*	Лекція 4.16 Новітні соціальні рухи 21 століття в Європі Семинар 17. Криза європейської демократії в	4	Робота на семінарі №17.

Назви розділів і тем	Лекція		Семинар		Опис занять	СР	Контрольні заходи
	Год.	Тиж.	Год.	Тиж.			
					умовах пост-індустріального інформаційного суспільства		
Разом за розділом 4	6		8			12	
МКР			2			4	МКР
Екзамен					За графіком	30	
Разом	18		36			96	

5.1 Лекційні заняття

Курс лекцій з навчальної дисципліни «Соціальні та економічні трансформації в Європі» висвітлює актуальний, систематизований навчальний матеріал, демонструватимуться наукові презентації в обсязі достатньому для опанування дисципліни студентом.

	Тема та зміст заняття
1.	Тема 1.1 Вступ до соціальної історії <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підходи до розуміння соціальних перетворень. Періодизація. Територія. 2. Марксизм та формаційний підхід 3. Теорія трьох хвиль Тоффлера <i>Основна література:</i> [1, 3] <i>Додаткова література:</i> [17]
2.	Тема 1.4 Криза феодальних структур <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розвиток міського самоврядування в Європі 2. Олігархічні та торгівельні республіки європейського Півдня та Півночі 3. Реформація як реакція на кризу католицької церкви <i>Основна література:</i> [1, 3-5] <i>Додаткова література:</i> [7, 11]
3.	Тема 2.5 Європейський абсолютизм та його стагнація <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Великі географічні відкриття та їх вплив на соціальні структури 2. Революція в Нідерландах 3. Революції\громадянські війни в Англії <i>Основна література:</i> [1, 4] <i>Додаткова література:</i> [11, 13]
4.	Тема 2.8 Впливи Промислової революції на європейські суспільства <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зміна характеру виробництва та стилю життя 2. Урбанізація 3. Політичне представництво та політичний активізм <i>Основна література:</i> [3, 5] <i>Додаткова література:</i> [8, 11-13]
5.	Тема 3.9 Революції та перетворення за результатами Першої світової війни <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Дезінтеграція Російської імперії та глобальний вплив становлення СРСР 2. Революційні події в Центрально-Східній Європі 3. Кризові явища в країнах-переможцях <i>Основна література:</i> [1, 4-5]

	<u>Додаткова література: [13-14]</u>
6.	Тема 3.13 Зміна поколінь та поява «нової Європи» <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трансформаційний потенціал 1968 року 2. Розвиток нових рухів та ідеологій в Західному світі (тероризм, лівий активізм, консерватизм, антиколоніалізм, антикомунізм, євроінтеграція, боротьба за права меншин) <u>Основна література: [3-4, 6]</u> <u>Додаткова література: [7-8, 11-12, 17]</u>
7.	Тема 4.14 Кінець Холодної війни <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Процеси ринкових реформ в колишньому Східному блоці 2. Міграційні потоки та євроінтеграція 3. Економічний розрив та реванш комуністів <u>Основна література: [3-4, 6]</u> <u>Додаткова література: [7, 9-12, 17]</u>
8.	Тема 4.15 Інформаційна революція та її вплив на суспільство <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нові технології 20 століття та зміна способу життя 2. Глобалізація та євроінтеграція 3. Постіндустріальне суспільство в Європі <u>Основна література: [2, 6]</u> <u>Додаткова література: [9-12, 17]</u>
9.	Тема 4.16 Новітні соціальні рухи 21 століття в Європі <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Економічні кризи 21 століття 2. Загрози глобальному здоров'ю 3. Погіршення безпекової ситуації 4. Перспективи розвитку суспільств та майбутніх соціальних трансформацій в Європі <u>Основна література: [2, 6]</u> <u>Додаткова література: [9-12, 17]</u>

5.2. Семінарські заняття

Основні завдання циклу семінарських занять:

- мають за мету розвиток у здобувачів вміння працювати з історичною, суспільно–політичною, мемуарною та навчально-методичною літературою; вміння готувати виступи, формулювати та відстоювати свою позицію, приймати активну участь у дискусії.

	Тема та зміст заняття
1.	Семінар 1. Ранні європейські суспільні структури. Варвари та цивілізація. <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Античність в Європі та грецькі поліси 2. Римське суспільство різних періодів. Плебеї-патриції та раби 3. «Нецивілізовані» суспільні структури Європи <u>Основна література: [1, 3]</u> <u>Додаткова література: [8]</u>
2.	Семінар 2. Ранні європейські суспільні структури. Протест. <i>Перелік основних питань</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Революційні події в Греції 2. Суспільна активність, перевороти та громадянські війни Риму 3. Суспільне протистояння в римському суспільстві. Плебеї та патриції 4. Стихійний суспільний протест. Повстання рабів та популярні

	<p>соціальні рухи <u>Основна література:</u> [1, 3, 5] <u>Додаткова література:</u> [8, 11, 13, 16]</p>
3.	<p>Семінар 3. Становлення ранньофеодальних суспільств <i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Структура ранньофеодального суспільства 2. Різниця між Західним та Східним феодализмом <p><u>Основна література:</u> [1, 3] <u>Додаткова література:</u> [7-8, 11, 13]</p>
4.	<p>Семінар 4. Форми та вплив міського самоврядування в Середньовічній Європі <i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини існування «четвертого стану» в Європі 2. Виникнення та розвиток самостійних міст в Європейському Середньовіччі 3. Міські асоціації та об'єднання 4. Магдебургське право в Європі <p><u>Основна література:</u> [1, 3] <u>Додаткова література:</u> [7-8, 11, 13]</p>
5.	<p>Семінар 5. Становлення буржуазного суспільства. Революція в Нідерландах <i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини революції 2. Основні риси зародження буржуазного суспільства 3. Перебіг революції та її наслідки <p><u>Основна література:</u> [1, 3-5] <u>Додаткова література:</u> [7-8, 11, 13]</p>
6.	<p>Семінар 6. Політична реакція та становлення державних структур у Франції в умовах Консулату та Імперії <i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нормалізація та встановлення нових соціальних відносин 2. «Нове дворянство» як наслідок державних переворотів 3. Доля революціонерів після закінчення революційних подій <p><u>Основна література:</u> [1, 3-5] <u>Додаткова література:</u> [7-8, 11]</p>
7.	<p>Семінар 7. Політичні перетворення в європейських країнах 19 століття. Представницькі монархії та республіки. <i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Франція 2. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Англія 3. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Німеччина (з 1871 р.) 4. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Італія (з 1871 р.) 5. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Австро-Угорщина (з 1867 р.) 6. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Російська імперія (до 1905 р.) 7. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Іспанія та Португалія 8. Соціальне представництво в провідних європейських державах кінця 19 століття. Скандинавські країни <p><u>Основна література:</u> [1, 3, 5] <u>Додаткова література:</u> [7, 13-14]</p>
8.	<p>Семінар 8. Нові ідеологічні та політичні моделі 19 століття</p>

	<p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рух масонів в Європі як популярна ідеологія 2. Європейський лібералізм 19 століття 3. Європейський консерватизм 19 століття 4. Поява та розвиток соціалістичної ідеології 5. Національні рухи імперських та «бездержавних» народів Європи. Імперський націоналізм 6. Інтегративні рухи різних європейських народів (панславізм, пангерманізм, католицизм та ін.) 7. «Правова держава» та принципи її запровадження 8. Колоніалізм як популярна ідеологія 9. «Національне відродження» та ірредентизм різних національних груп як популярна ідеологія <p><u>Основна література:</u> [1, 3, 5] <u>Додаткова література:</u> [7, 13-14]</p>
9.	<p>Семінар 9. Контр-рухи та соціальний протест в 19 столітті</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Боротьба за загальне виборче право 2. Боротьба за права жінок 3. Селянські повстання 4. Деструктивні контр-рухи 19 століття (анархо-синдикалізм, тероризм та ін.) 5. Стихійний робітничий рух 1 половини 19 століття (луддизм та ін.) 6. Масовість та організованість робітничого руху 2 половини 19 століття <p><u>Основна література:</u> [1, 3, 5] <u>Додаткова література:</u> [7, 13-14]</p>
10.	<p>Семінар 10. Революції в Російській імперії 1905-1917</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини соціальних вибухів в Росії початку 20 століття 2. Перебіг та результати революції 1905-1907 рр. 3. Наростання кризових соціальних явищ в роки Першої світової війни 4. Перша революція 1917 року та розвиток революційної ситуації (лютий-липень) 5. Друга революція 1917 року та встановлення нової соціальної та державної моделі (серпень-листопад) <p><u>Основна література:</u> [4, 5] <u>Додаткова література:</u> [13-14]</p>
11.	<p>Семінар 11. Соціальні, національні рухи та Громадянська війна в колишній Російській імперії 1917-1922</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національні рухи «бездержавних» народів колишньої Російської імперії 2. Громадянська війна та її соціальний вимір 3. Наслідки громадянської війни для соціальної структури суспільства <p><u>Основна література:</u> [4, 5] <u>Додаткова література:</u> [13-14]</p>
12.	<p>Семінар 12. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Комунізм та ліві рухи в Європі</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини популярності лівих ідеологій в Європі Міжвоєнного періоду 2. Радянський комунізм та його еволюція впродовж 1920-30-х

	<p>3. Діяльність Комінтерну та крайніх лівих партій в Європі</p> <p>4. Діяльність ліво-центристів в Європі Міжвоєнного періоду</p> <p><u>Основна література:</u> [1-2, 4-5]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [14-15, 17]</p>
13.	<p>Семінар 13. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Фашизм в Європі</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Причини популярності правих ідеологій в Європі Міжвоєнного періоду 2. Італійський фашизм 3. Праві ідеології в інших європейських країнах 1920-1945 <p><u>Основна література:</u> [1-2, 4-5]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [14-15, 17]</p>
14.	<p>Семінар 14. Нові ідеології та соціальні рухи Міжвоєнного періоду. Німецький нацизм</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості ситуації в міжвоєнній Німеччині 2. Веймарська республіка та соціальна напруженість 1920-1933 3. Прихід до влади нацистів та їх соціальна політика <p><u>Основна література:</u> [1-2, 4-5]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [14-15, 17]</p>
15.	<p>Семінар 15. Антирадянські рухи опору в Східному блоці</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Розширення радянської сфери впливу. Заходи з радянізації Центрально-Східної Європи 1939-1956 2. Збройна боротьба проти радянської окупації 1939-1956 3. Стихийний масовий спротив (НДР, Угорщина) <p><u>Основна література:</u> [3-4, 6]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [7-8, 11-12, 17]</p>
16.	<p>Семінар 16. Демократизація Європи в 21 столітті</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Національні демократичні рухи 2. Рух за євроінтеграцію та його соціальний вимір 3. Соціальні проблеми сучасного ЄС та інших європейських країн <p><u>Основна література:</u> [2, 6]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [9-12, 17]</p>
17.	<p>Семінар 17. Криза європейської демократії в умовах пост-індустріального інформаційного суспільства</p> <p><i>Перелік основних питань</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нові соціальні виклики як результат НТР 2. Інформаційне суспільство та його впливи 3. Криза демократичних процедур в межах ЄС та інших європейських країн 4. Військова загроза та її впливи на соціум <p><u>Основна література:</u> [2, 6]</p> <p><u>Додаткова література:</u> [9-12, 17]</p>
18.	МКР.

Платформа дистанційного навчання:

Для кращого засвоєння матеріалу навчальної дисципліни в період дистанційної роботи, використовується електронна пошта, месенджери, платформа дистанційного навчання «Сікорський» на основі системи Google Classroom та платформа для проведення онлайн-зустрічей Google Meet, за допомогою яких:

- спрощується розміщення методичних рекомендацій, навчальних матеріалів, літератури тощо;

- здійснюється зворотній зв'язок зі здобувачами щодо навчальних завдань та змісту навчальної дисципліни;
- перевіряються і оцінюються виконані завдання;
- ведеться облік виконання здобувачами плану навчальної дисципліни, дотримання графіку подання навчальних/індивідуальних завдань та їх оцінювання.

2. Самостійна робота здобувачів

Самостійна робота передбачає: підготовку до лекцій та семінарських занять; підготовку до участі в обговоренні питань теми; самоконтроль набутих знань; опрацювання джерел із списку літератури (базової / додаткової); створення презентацій (за вимогою) для візуального супроводу доповіді; підготовку до виконання модульної контрольної роботи (МКР); екзамену тощо.

6.1. Теми для самостійного опрацювання – не заплановано

6.2. Підготовка до лекційних та семінарських занять. Для підготовки до лекційних та семінарських занять здобувач має опрацювати заплановану базову та допоміжну літературу та підготувати матеріал для обговорення на заняттях. На лекційне заняття виділяється 0,6-1 година СРС. На семінарське заняття виділяється 3-4 години СРС.

6.3. Модульна контрольна робота. Перелік тем для підготовки до МКР знаходиться в додатках. Для МКР виділяється 4 години Самостійної роботи.

6.4. Екзамен. Екзамен проводиться за графіком після написання здобувачами модульної контрольної роботи. За результатами набраних рейтингових балів за семестр здобувач отримує стартовий рейтинг до 40 балів. Після цього проводиться екзамен, за який можна отримати до 60 балів. Сума стартового рейтингу та екзаменаційних балів і складе загальний рейтинг студента. Перелік питань для підготовки до екзамену надано у **Додатку А**. В період дистанційного навчання екзамен може бути проведений згідно з графіком занять за допомогою Google Classroom та платформи для проведення онлайн-зустрічей Google Meet. На підготовку до екзамену виділяється 30 годин срс.

Політика та контроль

3. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

7.1. Правила відвідування занять

Лекції. «Соціальні та економічні трансформації в Європі» - це дисципліна, яка динамічно змінюється і постійно поповнюється новими знаннями, концепціями і фактами. Тому необхідно відвідувати лекції, де висвітлюється систематизований навчальний матеріал, демонструються презентації, акцентується увага на основних питаннях визначених тем. Без прослуховування лекційного матеріалу студенту буде складно підготуватися до семінарського заняття, модульної контрольної роботи, підготувати доповідь або тези на студентську наукову конференцію. Відпрацювати пропущені лекції не потрібно.

Семінарські заняття. Студентам рекомендується відвідувати семінари, бо остаточний рейтинговий бал значною мірою залежить саме від результатів роботи на семінарських заняттях. Відсутність на семінарських заняттях або непідготовленість до них призводять до зниження підсумкових балів з навчальної дисципліни.

7.2. Правила виконання завдань

Опрацьовуючи навчальний матеріал дисципліни «Соціальні та економічні трансформації в Європі», студенти:

1) на лекціях:

- проводять аналітичний огляді із застосуванням дискусійної форми спілкування лектора зі студентами.

2) на семінарських заняттях

самостійно

- виконують модульну контрольну роботу письмово або із застосуванням платформи «Сікорський»;
- під керівництвом викладача:
- організовують дискусії між студентами з проблемних питань курсу, акцентуючись на аналіз та узагальнення наукової інформації;
- обґрунтовують сформульовані власні позиції та свою позицію на оцінки викладеного матеріалу.

Завдання та матеріали для проведення експрес-контролів / творчих завдань та модульної контрольної роботи подаються у додатку до робочої навчальної програми.

7.3. Правила поведінки на заняттях.

Опрацьовуючи матеріал навчальної дисципліни «Соціальні та економічні трансформації в Європі» здобувачі на **лекціях** мають уважно слухати лектора та за потреби записувати важливу інформацію. Рекомендується / допускається діалог між здобувачем та викладачем.

На **семінарських** заняттях здобувачі:

- виконують модульну контрольну роботу (МКР) із застосуванням платформи «Сікорський»;
- роблять усні доповіді, демонструють презентації, висловлюють власну думку з питань теми, беруть участь у дискусіях. Участь здобувачів на семінарських заняттях виглядає як сумарна робота, в яку входить:
  - виступ з основного питання;
  - доповнення, запитання до доповідача;
  - участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;

Під час пошуку інформації в мережі Інтернет рекомендується використовувати надійні й перевірені джерела. Робота здобувача передбачає участь у інтерактивних формах організації навчального заняття (надання відповідей на запитання, які поставили викладач або здобувачі). Очікується, що кожен здобувач має бути готовим по всім питанням плану семінару, доповнюватиме доповіді інших здобувачів та висловлюватиме власну думку під час тематичних обговорень. Здобувачам дозволяється користуватися власними письмовими нотатками й конспектами. Дозволяється використання ноутбуків, планшетів, телефонів для реалізації навчальних цілей. При цьому варто намагатися висловлювати думку самостійно, а не читати чужі тексти. Викладач критично аналізує виголошені доповіді, коментує допущені помилки, модерує дискусії між здобувачами.

Тематика лекцій і семінарів висвітлена у робочій програмі дисципліни (силабусі), яка розміщена в Електронному кампусі, на вебсайті кафедри історії, платформі «Сікорський» (Moodle, Google Classroom).

7.4. Заохочувальні та штрафні бали

Заохочувальні бали

Студентів заохочують до науково-дослідницької роботи та оприлюднення її результатів, зокрема до участі у Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції "Україна: історія, культура, пам'ять", яку щорічно організовує кафедра історії КПІ ім. Ігоря Сікорського. Тези, виголошені на конференції з тематики навчальної дисципліни оцінюються додатковими балами. Студенти разом із викладачем визначаються з темою тез, доступними джерелами та літературою. Також під керівництвом викладача студенти ознайомлюються з вимогами оформлення та подають тези на конференцію.

Додатковими балами заохочується участь студентів у щорічній олімпіаді з «Історії України» (за умови більше 80% правильних відповідей) у розмірі – 10 балів.

Згідно п.2.7. Положення (<https://osvita.kpi.ua/node/37>) сума заохочувальних балів не може перевищувати 10% рейтингової шкали

Штрафні бали

Не передбачено.

7.5. Реченець та перескладання.

Активна участь студента на заняттях є обов'язковою і буде вимагатись. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на семінарських заняттях. Кожне пропущене семінарське заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг студента з дисципліни. Немає конкретної кількості пропущених семінарських занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив семінарські заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до екзамену.

Здобувач буде повідомлений про наявні терміни виконання завдань, яких необхідно дотримуватись. Студенти, які пропустили заняття або термін виконання завдання, повинні не допускати зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконувати завдання, передбачені для пропущених занять. Студент матиме змогу продемонструвати опанування пропущених тем на екзамені, якщо він бажатиме покращити свій загальний рейтинг.

7.6. Політика університету Академічна доброчесність

Політика та ключові принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

Інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності визначена у «Положенні про систему запобігання академічного плагіату в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/47>, а також на вебсторінці університету: <https://kpi.ua/academic-integrity>

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті

Порядок визнання таких результатів регламентується Положенням про визнання результатів навчання, набутих у неформальній / інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/index.php/node/179>).

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки здобувачів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>

Політика використання штучного інтелекту

Політика використання штучного інтелекту та її принципи регламентуються наказом «Політика використання штучного інтелекту для академічної діяльності в КПІ ім. Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://osvita.kpi.ua/node/1225>

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Види контролю

Поточний контроль: робота на семінарських заняттях у вигляді проблемних дискусій між студентами з основних питань курсу, з акцентуванням на узагальненні наукової інформації, формулюванні власної позиції та оцінки викладеного. Всі види роботи мають визначені терміни виконання.

Календарний контроль: проводиться двічі за семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу. Є два можливих результати календарного контролю: атестований (а) та неатестований (н/а). Результат залежить від кількості набраних балів на момент проведення календарного контролю відповідно до вимог КПІ ім. Ігоря Сікорського.

Критерій	Перша атестація	Друга атестація
Термін атестації	7-ий тиждень	13-ий тиждень

Критерій		Перша атестація	Друга атестація
Умови отримання атестації	Поточний рейтинг	≥ 9 балів	≥ 18 балів

Семестровий контроль: екзамен

Система оцінювання (поточний контроль)

Рейтинг здобувача з дисципліни складається з балів, що отримуються за:

- 1) роботу на семінарських заняттях;
- 2) виконання модульної контрольної роботи (під час дистанційного навчання виконується у вигляді тестів).

Система оцінювання контрольних заходів:

№ з/п	Контрольний захід	%	Ваговий бал	Кіл-ть	Всього
1.	Робота на семінарських заняттях	36	2	18	36
2	Модульна контрольна робота	4	4	1	4
3	Семестровий контроль (екзамен)	60	60	1	60
	Всього	100			100

1. Робота на семінарських заняттях та доповідь за темою розділу дисципліни

Робота здобувача складається із двох компонентів: доповіді на семінарських заняттях та/або активна робота на семінарі.

Ваговий бал за роботу на кожному із 18 семінарських занять та доповідях на них становить – 2 бали. Максимальна кількість балів за роботу здобувача / доповідь на семінарі становить – 2 бали * 18 семінарів - 36 балів.

Критерій оцінювання роботи здобувача на семінарі:

2 бали - тема розкрита повністю (не менше за 90% потрібної інформації). Надано відповідні обґрунтування та особистий погляд на проблему. Надано правильні та повні відповіді на запитання (не менше за 90% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувач брав активну участь в роботі семінару.
1,5 бали - тема розкрита достатньо повно (не менше за 75% потрібної інформації). Надано з незначними неточностями обґрунтування та/або особистий погляд на проблему. Надано достатньо повні відповіді на запитання (не менше за 75% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувач взяв активну участь в роботі семінару.
1 бал - тема розкрита неповно (не менше за 60% потрібної інформації), недостатньо обґрунтована. Відповіді на запитання не повні (не менше за 60% потрібної інформації). Окрім доповіді здобувач брав участь в роботі семінару.
0 балів - доповідь до семінару не відповідає вимогам до «Достатньо». Тема не розкрита, відсутній особистий погляд на проблему, неповні відповіді на запитання . Здобувач не брав участі в обговоренні питань семінару.

2. Модульна контрольна робота

Наприкінці курсу студентам дається одноразова можливість написати МКР, яка складається із тестових та/або описових завдань. Максимальна кількість балів за МКР становить 4 балів.

Критерій оцінювання однієї частини МКР

4 балів	- відповіді повні та правильні (не менше за 90% потрібної інформації)
3 балів	- достатньо повні відповіді (не менше за 75% потрібної інформації)
2 бали	- неповні відповіді (не менше за 60% потрібної інформації)
0 балів	- відповіді відсутні або невірні (менше за 60% потрібної інформації)

Умови допуску до семестрового контролю: наявність не менше 20 балів

Здобувачі, які виконали всі умови допуску до екзамену, складають екзаменаційну роботу.

Екзамен проводиться за розкладом під час екзаменаційної сесії. Екзаменаційна робота оцінюється із 60 балів та складається з двох питань. (максимальна кількість балів за 1 питання складає 30 балів)

Критерій оцінювання залікового питання

27-30 балів - повна відповідь (не менше за 90% потрібної інформації)
25-26 балів - достатньо повна відповідь (не менше 85% потрібної інформації) або повна відповідь з незначними неточностями
23-24 балів - відповідь на питання в цілому розкрито (не менше за 75% потрібної інформації)
21-22 балів - неповна відповідь (не менше 65% потрібної інформації)
18-20 балів - неповна відповідь (не менше за 60% потрібної інформації), значні помилки
0 балів - неповна відповідь (менше за 60% потрібної інформації) або відповідь відсутня

Для того, щоб отримати найвищий рейтинг, здобувачу потрібно: брати активну участь у семінарських заняттях, виголошувати належно підготовлені й аргументовані усні доповіді з семінарських питань, активно доповнювати відповіді інших здобувачів, чітко й логічно висловлювати власну позицію з дискусійних питань; своєчасно виконувати МКР. Здобувачу дається одноразова можливість виконати МКР.

До зниження рейтингу здобувача призводить: невиконання МКР; неналежна підготовка до семінарів; неточності, неповнота, помилки у відповідях чи ґрунтуваннях на недостовірних історичних джерел.

Здобувач може оскаржити оцінку викладача, подавши відповідну скаргу викладачу не пізніше наступного дня після ознайомлення здобувача з виставленою оцінкою. Скарга розглядатиметься за процедурами, встановленими університетом <https://osvita.kpi.ua/node/182>.

Рейтингова оцінка здобувача складається з балів, отриманих здобувачем за результатами заходів поточного контролю, заохочувальних та штрафних балів, викладач зводить їх до рейтингової оцінки та переводить до оцінок за університетською шкалою (Таблиця 1)

Таблиця 1. Відповідності рейтингових балів оцінкам за університетською шкалою:

<i>Кількість балів</i>	<i>Оцінка</i>
100–95	Відмінно
94–85	Дуже добре
84–75	Добре
74–65	Задовільно
64–60	Достатньо
Менше за 60	Незадовільно
Не виконані умови допуску	Не допущено

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендований перелік питань до семестрового контролю (екзамен) надані в додатку А до силабусу.

Рекомендований перелік тем на МКР надано в додатках.

Визнання результатів навчання в інших ВНЗ, а також у неформальній/ інформальній освіті.

В Університеті визнання результатів навчання в інших ВНЗ в тому числі у неформальній/ інформальній освіті ухвалено в:

- Положенні про визнання іноземних документів про освіту (<https://osvita.kpi.ua/node/123>);
- Положенні про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті (<https://osvita.kpi.ua/node/179>);
- Положенні про академічну мобільність (<https://osvita.kpi.ua/node/124>);

- Порядку оформлення індивідуального навчального плану студентів, які беруть участь у програмах академічної мобільності (<https://osvita.kpi.ua/node/186>).

При наявності у здобувача документів, які підтверджують його участь у наукових конференціях (міських, міжміських, Всеукраїнських тощо), академічній мобільності (в тому числі індивідуальній) за темою семінарського заняття або розділу навчальної дисципліни, вони можуть враховуватися викладачем у семестровому та поточному контролі відповідно до рейтингової системи оцінювання результатів навчання. Додаткова валідація даних результатів неформального навчання не передбачається (згідно п. 2.2. Положенням про визнання в КПІ ім. Ігоря Сікорського результатів навчання, набутих у неформальній/інформальній освіті).

Позааудиторні заняття

Можлива участь студентів у:

- науково-дослідницькій роботі та оприлюдненні її результатів, зокрема, на Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції "Україна: історія, культура, пам'ять", яку щороку проводить кафедра історії та інших;
- діяльності студентського гуртка наукового спрямування «Клуб шанувальників історії»; олімпіаді з історичних дисциплін в тому числі з «Історії України», що проводиться на кафедрі історії.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне та асинхронне дистанційне навчання з використанням платформи для відео-конференцій (Google Meet) та освітньої платформи дистанційного навчання «Сікорський» (Google Classroom).

Навчальний процес у дистанційному режимі здійснюється відповідно до затвердженого розкладу навчальних занять. Заняття проходять з використанням сучасних ресурсів проведення онлайн-зустрічей (організація відео-конференцій).

Інклюзивне навчання

Допускається відповідно до «Положення про організацію інклюзивного навчання у КПІ ім. Ігоря Сікорського» (2020). Детально: <https://osvita.kpi.ua/ppoin>

Робочу програму навчальної дисципліни (Силабус):

Складено

Доцент кафедри історії, к.і.н., доцент Сергій ЧОЛІЙ

посада, науковий ступінь, вчене звання, ПІБ

Ухвалено кафедрою історії (протокол № 1 від 28 серпня 2024р.)

Погоджено Методичною комісією ФСП (протокол № 1 від 29 серпня 2024р.)

Додаток А
Перелік питань до семестрового контролю (екзамен)

Зразок екзаменаційного білету

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ім. ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

Рівень вищої освіти _____ другий (магістерський) _____

Спеціальність 032 Історія та археологія
033 Філософія
(код і назва напрямку підготовки)

Освітня програма Європейські студії
(код і назва спеціальності)

Навчальна дисципліна Політична історія Європи
(назва)

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____

1 *Питання I*

2 *Питання II*

Затверджено на засіданні кафедри Історії
(назва кафедри)

Протокол № _____ від « _____ » _____ 202 _____ р.

Завідувач кафедри історії _____
(підпис) (Прізвище та ініціали)

ПИТАННЯ для формування екзаменаційних білетів

1. Поясніть поняття лібералізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
2. Поясніть поняття соціалізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
3. Поясніть поняття суфражизм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
4. Поясніть поняття фемінізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
5. Поясніть поняття консерватизм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
6. Поясніть поняття лейборизм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
7. Поясніть поняття соціал-демократія. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
8. Поясніть поняття фашизм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
9. Поясніть поняття комунізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
10. Поясніть поняття анархізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
11. Поясніть поняття націонал-соціалізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
12. Поясніть поняття ліберальна демократія. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
13. Поясніть поняття реакціонізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
14. Поясніть поняття республіканізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
15. Поясніть поняття націоналізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.

16. Поясніть поняття розвинений соціалізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
17. Поясніть поняття сталінізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
18. Поясніть поняття ринковий лібералізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
19. Поясніть поняття абсолютизм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
20. Поясніть поняття феодалізм. Надайте короткий екскурс в історію поширення цієї моделі.
21. Поясніть причини виникнення економічних криз в модерній історії Європи (19-21 століття)
22. Опишіть кризові явища в економіці періоду 19-20 століть (до 1929 року) та їх вплив на соціальні процеси в Європі.
23. «Велика депресія» в Європі та її вплив на соціальний вигляд регіону.
24. Економічні кризи в капіталістичній частині Європи в період Холодної війни.
25. Глобальні економічні потрясіння пост-біполярного світу (1991 і дотепер).
26. Вплив Пандемії Covid-19 на економічне та соціальне життя в Європі.
27. Німецьке та австрійське «економічне диво» та процеси становлення капіталістичної економіки після закінчення Другої світової війни.
28. Внутрішня політика Маргарет Тетчер та її вплив на економічну ситуацію в регіоні.
29. Соціальна та економічна складова кризових явищ в Великобританії 1970-80-х років.
30. Кризові соціальні явища Радянського союзу наприкінці його існування («застій», «перебудова»).
31. Промислова революція в Європі та її вплив на соціальні зміни. Становлення модерного капіталістичного суспільства (кінець 18 – початок 19 століття).
32. Науково-технічна революція в Європі та її вплив на соціальні зміни. Становлення постмодерного суспільства (2 половина 20 століття).
33. Інформаційна революція в Європі. Становлення інформаційного суспільства (початок 21 століття).
34. Особливості функціонування феодального суспільства в Європі. Територіальні особливості цього процесу.
35. Нідерландська буржуазна революція та становлення капіталізму в Європі.
36. Англійські громадянські війни та становлення капіталістичного суспільства.
37. Вплив Великої французької революції на суспільні процеси в Європейських країнах.
38. «Весна народів» та соціально-економічні перетворення середини 19 століття.
39. Революція та громадянська війна в колишній Російській імперії.
40. Створення СРСР та вплив комуністичних ідей на інші європейські держави.
41. Заходи з трансформації економіки та суспільства СРСР впродовж 1920-1940-х років.
42. Соціальні зміни в країнах колишнього Східного блоку в процесі становлення ринкової економіки.
43. Соціальні зміни в країнах колишнього СРСР блоку в процесі становлення ринкової економіки.
44. Економічні наслідки євроінтеграційних процесів 1940-1990 рр.
45. Економічні наслідки євроінтеграційних процесів з 1992 року.
46. Феномен трудової міграції в Європі 1950-1990 рр.
47. Феномен трудової міграції в Європі після закінчення Холодної війни (1990-2008 рр.)
48. Феномен трудової міграції в Європі на сучасному етапі (2008 р. і дотепер).
49. Розвиток економіки в Європі в умовах зростання військової загрози (з 2020 р і дотепер).
50. Національні та антимігрантські рухи в ЄС.

Додаток Б

Перелік питань для МКР

1. Проаналізуйте, як зміна соціальної структури європейського суспільства впливала на трансформацію економічних моделей у ХІХ ст.
2. Поясніть взаємозв'язок між індустріалізацією та формуванням нових соціальних груп у Європі.
3. Охарактеризуйте роль міського середовища в соціально-економічних трансформаціях модерної Європи.
4. Проаналізуйте, як демографічні зміни впливали на економічний розвиток європейських держав у ХІХ–ХХ ст.
5. Поясніть, чому процеси модернізації в Західній та Східній Європі мали різну динаміку.
6. Проаналізуйте соціальні наслідки переходу від аграрної до індустріальної економіки.
7. Розкрийте вплив урбанізації на зміну способу життя та трудових практик у Європі.
8. Охарактеризуйте трансформацію ролі сім'ї в умовах індустріального та постіндустріального суспільства.
9. Проаналізуйте, як зростання масового виробництва вплинуло на соціальну мобільність.
10. Поясніть значення освіти як чинника соціально-економічних змін у Європі.
11. Проаналізуйте роль держави в регулюванні соціальних процесів у період індустріалізації.
12. Охарактеризуйте еволюцію соціальної політики європейських держав у ХІХ–ХХ ст.
13. Поясніть, як економічні трансформації впливали на формування соціальної нерівності.
14. Проаналізуйте взаємозв'язок між економічними кризами та радикалізацією суспільства.
15. Охарактеризуйте вплив воєн ХХ ст. на соціальну структуру європейських суспільств.
16. Проаналізуйте післявоєнну реконструкцію Європи як чинник довготривалих соціальних змін.
17. Поясніть роль держави загального добробуту у трансформації соціальних відносин.
18. Охарактеризуйте вплив масового споживання на соціальну поведінку в другій половині ХХ ст.
19. Проаналізуйте зміни у структурі зайнятості в умовах науково-технічного прогресу.
20. Поясніть, чому постіндустріальні трансформації мали неоднакові наслідки для різних регіонів Європи.
21. Проаналізуйте соціальні наслідки переходу від планової до ринкової економіки в Європі.
22. Охарактеризуйте адаптацію населення до ринкових реформ у країнах Центрально-Східної Європи.
23. Поясніть, як економічні трансформації впливали на зміну трудової етики та цінностей.
24. Проаналізуйте роль малого й середнього бізнесу в соціально-економічних перетвореннях.
25. Охарактеризуйте вплив глобалізації на національні економіки європейських держав.
26. Проаналізуйте соціальні наслідки деіндустріалізації в Західній Європі.
27. Поясніть, як фінансіалізація економіки вплинула на соціальну стабільність.
28. Охарактеризуйте трансформацію ринку праці в умовах цифрової економіки.
29. Проаналізуйте зростання нестандартних форм зайнятості та їх соціальні наслідки.
30. Поясніть взаємозв'язок між економічними реформами та протестними рухами.
31. Проаналізуйте вплив євроінтеграційних процесів на соціальну політику держав-членів.
32. Охарактеризуйте соціально-економічні наслідки розширення ЄС.
33. Поясніть роль регіональних диспропорцій у соціально-економічному розвитку Європи.
34. Проаналізуйте механізми подолання соціальної маргіналізації в європейських державах.
35. Охарактеризуйте трансформацію середнього класу в Європі наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
36. Проаналізуйте соціальні наслідки міграційних процесів для країн-реципієнтів.
37. Поясніть вплив міграції на ринок праці та соціальні системи Європи.

38. Охарактеризуйте взаємодію економічних інтересів і соціальної солідарності в умовах міграції.
39. Проаналізуйте роль культурних чинників у соціально-економічних трансформаціях.
40. Поясніть, як ідентичність та економіка взаємодіють у сучасній Європі.
41. Проаналізуйте соціально-економічні наслідки екологічних викликів у Європі.
42. Охарактеризуйте вплив «зеленої економіки» на ринок праці.
43. Поясніть, як кліматична політика змінює соціальні пріоритети держав.
44. Проаналізуйте вплив пандемій та глобальних ризиків на соціальні моделі Європи.
45. Охарактеризуйте роль цифрових технологій у трансформації соціальних відносин.
46. Проаналізуйте економічні та соціальні виклики старіння населення в Європі.
47. Поясніть, як зміна поколінь впливає на економічні моделі розвитку.
48. Охарактеризуйте трансформацію соціальної солідарності в умовах криз.
49. Проаналізуйте вплив безпекових викликів на економічні та соціальні рішення держав.
50. Оцініть перспективи соціально-економічного розвитку Європи в умовах системних трансформацій XXI ст.